

Det kongelige arbeids- og administrasjonsdepartement

Arbeidsgiveravdelingen

PM 2002-15

Endringer i lov 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister - ikrafttredelse 1. juni 2002

Dato: 12.06.2002

Til: Statsforvaltningen og Riksrevisjonen

Gjelder: Statens personalhåndbok, nytt pkt. i kap. 13.10

Ved lov av 15. mai 2002 nr. 15 er det foretatt endringer i §§ 1, 3 og 6 i lov 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister (tjenestetvistloven). Endringene trådte i kraft 1. juni 2002. Forarbeidene til loven er inntatt i Ot. prp. nr. 38 (2001-2002), Innst. O. nr. 42 (2001-2002) og Besl. O. nr. 48 (2001-2002).

Tjenestetvistlovens virkeområde - lovens § 1

Kravet i lovens § 1 om at arbeidstakeren skal være ansatt i "organisert statsstilling (regulativlønnet)" for å være omfattet av loven er endret. Etter lovendringen gjelder loven for *arbeidstakere ansatt i statens tjeneste*. Dette innebærer at loven får samme virkeområde som lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. Man vil således finne veiledning ved fortolkningen av tjenestetvistloven § 1 ved å se på hvilke grupper arbeidstakere som omfattes av tjenestemannsloven. Det vises til Ot.prp. nr. 38 (2001 -2002) side 16.

Overenskomstlønte arbeidstakere ved forsvarets verksteder, overenskomstlønte befal og mannskaper på statens ikke-militære fartøyer og overenskomstlønte intervjuere ved Statistisk Sentralbyrå vil etter lovendringen i § 1 første ledd i utgangspunktet omfattes av tjenestetvistloven. Det samme gjelder overenskomstlønte øvingslærere i førskoleutdanningen tilsatt ved statlig høyskole og overenskomstlønte repetitører. Rettstillingen for disse overenskomstlønte arbeidstakere er imidlertid ikke endret, idet man i forskrift har bestemt at tjenestetvistloven ikke skal gjelde. Disse arbeidstakere går derfor fortsatt inn under arbeidstvistloven. Se neste avsnitt og eget punkt nedenfor.

I lovens § 1 tredje ledd er det opprettet en lovhjemmel for Kongen til å bestemme at enkelte arbeidstakergrupper ikke skal omfattes av loven. Ved Kongelig resolusjon av 15. mai 2002 er det vedtatt en forskrift som unntar enkelte arbeidstakergrupper fra loven. Etter forskriftens § 1 nr. 1 er bl. a. alle overenskomstlønte arbeidstakere unntatt fra loven med virkning fra iverksettelsen 1. juni 2002. Se for øvrig avsnittet ovenfor. Forskriften er gjengitt nedenfor.

Tjenestetvistloven § 1 har fra 1. juni 2002 denne ordlyd:

§ 1. Denne lov gjelder arbeidstakere ansatt i statens tjeneste.

Kongen kan bestemme at loven også skal omfatte andre arbeidstakere, for så vidt de får sine lønns- og arbeidsvilkår fastsatt gjennom tariffavtale mellom staten og de forhandlingsberettigede tjenestemannsorganisasjoner eller gjennom bestemmelser som statsmyndighetene på annen måte treffer.

Kongen kan bestemme at arbeidstakere nevnt i første og annet ledd ikke skal omfattes av loven.

Før det treffes avgjørelse i medhold av annet og tredje ledd, skal den hovedsammenslutning eller organisasjon som disse arbeidstakere er tilsluttet, være gitt adgang til uttalelse.

Med "tjenestemann" menes i denne lov enhver arbeidstaker som etter reglene i første og annet ledd kommer inn under loven.

Vilkårene for forhandlingsrett - lovens § 3

Vilkårene for forhandlingsrett som hovedsammenslutning - lovens § 3 første ledd

Kravene i § 3 første ledd for å få forhandlingsrett som hovedsammenslutning er endret. Vilkåret for å få status som hovedsammenslutning er etter lovendringen:

- vedkommende organisasjoner må representere 5 virksomheter og ha 20.000 medlemmer
- eller
- representere 3 virksomheter og ha 40.000 medlemmer.

Nye krav til en hovedsammenslutning er at de tilsluttede forhandlingsberettigede tjenestemannsorganisasjoner skal representere minst 5, alternativt 3 virksomheter. Dette innebærer at det må være minst én organisasjon fra 5 (3) forskjellige virksomheter hvor organisasjonene hver for seg fyller vilkårene til forhandlingsrett etter § 3 annet ledd. Se Ot. prp. nr. 38 (2001-2002) side 24.

Grunnlaget for lovendringen er ønsket om å opprettholde og styrke hovedsammenslutningenes plass og posisjon. Alle etablerte hovedsammenslutninger har idag mer enn 20.000 medlemmer. I tillegg til kravet om størrelse stiller loven også krav om at en hovedsammenslutning skal ha en viss bredde og representativitet. Ved lovendringen har man tatt hensyn til at det vil kunne være hovedsammenslutninger som fyller vilkåret til antall medlemmer, men ikke vilkåret til representativitet. På denne bakgrunn har man kommet til at det bør være grunnlag for å få forhandlingsrett for en hovedsammenslutning selv om kravet til 5 virksomheter ikke oppfylles, men hvor antall medlemmer er det dobbelte. I disse tilfeller vil det være tilstrekkelig å ha forhandlingsrett i 3 virksomheter.

Ved vurderingen av om lovens vilkår er oppfylt skal begrepet tjenestemannsorganisasjon forstås på samme måte som idag. I tillegg kan man inkludere yrkesorganisasjoner.

Etter lovendringen likestilles således tjenestemannsorganisasjoner og yrkesorganisasjoner ved beregningen av om lovens vilkår er oppfylt. Dette er kommet til uttrykk i lovteksten, jf. § 3 første ledd.

Allerede etablerte hovedsammenslutninger må kun tilfredsstillende gjeldende krav om 10.000 medlemmer og representere 5 virksomheter. Se lovens § 3 siste ledd.

Vilkårene for forhandlingsrett som tjenestemannsorganisasjon - lovens § 3 annet ledd

Vilkårene for forhandlingsrett som tjenestemannsorganisasjon er ikke endret. Det vises til Ot. prp. nr. 38 (2001-2002) side 20.

Vilkårene for forhandlingsrett som yrkesorganisasjon - lovens § 3 tredje ledd

Etter lovendringen vil en yrkesorganisasjon kunne ha forhandlingsrett såfremt vilkårene i lovens § 3 tredje ledd er oppfylt. En yrkesorganisasjon er i lovens forstand en landsomfattende organisasjon som organiserer arbeidstakere fra ett yrke og som opptar medlemmer både i og utenfor statstjenesten. Bestemmelsen regulerer forhandlingsretten til organisasjoner hvor medlemskapet bygger på en felles profesjonsutdanning, eksempelvis leger, tannleger m.v.

Lovens § 3 tredje ledd oppstiller videre to vilkår for å få forhandlingsrett som yrkesorganisasjon. Organisasjonen må etter lovendringen ha minst 200 tjenestemenn som medlemmer. I tillegg må medlemmene utgjøre minst halvparten av det samlede antall tjenestemenn i landet innenfor vedkommende yrke eller tjenestegren.

Departementet er av den oppfatning at loven stiller som vilkår at det er en saklig sammenheng mellom forhandlingskravene knyttet til de enkelte stillinger og det yrkesbegrep som er lagt til grunn ved fastsettelsen av organisasjonens forhandlingsstatus. Lovens yrkesbegrep er knyttet til den utdanningsbakgrunn som danner grunnlaget for den enkeltes rett til medlemskap i organisasjonen. For eksempel vil forhandlingskrav vedrørende endringer av lønnsplaner kun omfatte de lønnsplaner som på denne bakgrunn er relevante for organisasjonen.

Tjenestetvistloven § 3 har fra 1. juni 2002 denne ordlyd:

§ 3. Hovedsammenslutning av tjenestemannsorganisasjoner og yrkesorganisasjoner har forhandlingsrett såfremt:

1. den har minst 20.000 tjenestemenn som medlemmer og
2. de tilsluttede forhandlingsberettigede tjenestemannsorganisasjoner og yrkesorganisasjoner (jf. annet og tredje ledd) representerer minst 5 virksomheter

eller

1. den har minst 40.000 tjenestemenn som medlemmer og
2. de tilsluttede forhandlingsberettigede tjenestemannsorganisasjoner og yrkesorganisasjoner (jf. annet og tredje ledd) representerer minst 3 virksomheter.

Tjenestemannsorganisasjon har forhandlingsrett såfremt:

1. den omfatter tjenestemenn i en virksomhet eller i en tjenestegren,
2. har minst 50 tjenestemenn som medlemmer og
3. medlemstallet utgjør minst halvparten av tjenestemennene i landet i vedkommende virksomhet eller tjenestegren.

Landsomfattende organisasjon som organiserer arbeidstakere fra ett yrke og som opptar medlemmer både i og utenfor statstjenesten, har forhandlingsrett såfremt den har minst 200 tjenestemenn som medlemmer og disse utgjør minst halvparten av tjenestemennene i landet innenfor vedkommende yrke.

Hovedsammenslutning av tjenestemannsorganisasjoner og landsomfattende organisasjon som organiserer arbeidstakere fra ett yrke har forhandlingsrett, såfremt hovedsammenslutningen eller organisasjonen var registrert som forhandlingsberettiget per 1. januar 2002 og fremdeles oppfyller de vilkår som da gjaldt.

Fremsettelse av forhandlingskrav - lovens § 6 nr. 1 og nr. 2

En forhandlingsberettiget organisasjon som fyller vilkårene for forhandlingsrett etter lovens § 3 annet og tredje ledd, vil etter § 6 nr. 1 første ledd kun ha forhandlingsrett overfor sitt fagdepartement eller den fagmyndighet som vedkommende tjenestemenn administrativt hører under. Disse tjenestemannsorganisasjoner har således en begrenset forhandlingsrett i forhold til en hovedsammenslutning. Etter § 6 nr. 2 første ledd fremsetter en hovedsammenslutning sine krav overfor Kongen ved Arbeids- og administrasjonsdepartementet. En hovedsammenslutning kan også fremsette sine krav overfor Arbeids- og administrasjonsdepartementet når kravene bare gjelder et enkelt departement. Hovedsammenslutningene har etter lovens § 6 en betydelig sterkere forhandlingsposisjon overfor staten enn forhandlingsberettigede tjenestemannsorganisasjoner.

I forhold til lovens § 6 har en yrkesorganisasjon etter departementets praksis vært likestilt med en tjenestemannsorganisasjon. Hvis yrkesorganisasjonen har tjenestemenn under flere departementer som medlemmer, vil det kunne oppstå tvil om hvor forhandlingskrav skal sendes. Dette har i de senere år vært løst på den måte at Arbeids- og administrasjonsdepartementet har ansett seg som rette myndighet for slike forhandlingskrav.

Det er nå etablert en lovhjemmel, slik at Kongen kan bestemme hvor yrkesorganisasjonene skal fremme sine forhandlingskrav. Ved Kongelig resolusjon av 15. mai 2002 er Kongens myndighet delegert til Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Resolusjonen er gjengitt nedenfor.

Uttrykket "lærere i folkeskolen og framhaldsskolen" er i lovens § 6 nr. 3 skiftet ut med "undervisningspersonell i grunnskolen og videregående opplæring". Dette innebærer at også undervisningspersonell i videregående opplæring vil omfattes av bestemmelsen i § 6 nr. 3. Departementet legger til grunn at undervisningspersonell i grunnskolen utgjør en egen tjenestegren. Det samme gjelder undervisningspersonell i videregående opplæring. Dette er forøvrig i samsvar med tidligere praksis departementet har lagt til grunn. Se Ot.prp. nr. 38 (2001- 2002) side 32.

Tjenestetvistloven § 6 har fra 1. juni 2002 denne ordlyd:

§ 6.

1. Når en forhandlingsberettiget organisasjon krever opptatt forhandlinger, skal den fremsette sine krav i rekommandert brev til det departement eller den myndighet som vedkommende tjenestemenn administrativt hører under, når kravene gjelder tjenestemenn under et enkelt departement. Landsomfattende organisasjon som organiserer arbeidstakere fra ett yrke (yrkesorganisasjon), skal fremsette sine krav i rekommandert brev til det departement eller den myndighet Kongen bestemmer.

Vedkommende organisasjon skal samtidig med at kravene fremsettes, sende gjenpart av disse i rekommandert brev til det departement som statens lønnsaker hører under.

Gjelder de fremsatte krav også tjenestemenn i andre forhandlingsberettigede organisasjoner, skal disse organisasjoner i rekommandert brev varsles av det departement som statens lønnsaker hører under.

2. Krav som gjelder tjenestemenn under flere departementer, fremsettes av vedkommende hovedsammenslutning overfor Kongen i rekommandert brev til det departement som statens lønnsaker hører under. Angår kravene også tjenestemenn i andre hovedsammenslutninger, skal departementet varsle disse i rekommandert brev.

En hovedsammenslutning kan fremsette sine krav også overfor det departement som statens lønnsaker hører under, selv om kravene bare gjelder et enkelt departement.

3. Landsomfattende tjenestemannsorganisasjon av undervisningspersonell i grunnskolen og videregående opplæring kan fremsette sine krav i rekommandert brev overfor det departement som statens lønnsaker hører under, såfremt organisasjonen har over 20.000 medlemmer og representerer minst halvparten av undervisningspersonellet i grunnskolen og videregående opplæring.
4. Når staten ønsker opptatt forhandlinger, skal vedkommende hovedsammenslutning eller forhandlingsberettigede organisasjon ved rekommandert brev underrettes om dette.
5. Når det i denne paragraf er bestemt at krav, brev, gjenpart eller lignende skal sendes i rekommandert brev, kan dette også gjøres ved bruk av elektronisk kommunikasjon dersom det er benyttet en betryggende metode for å sikre at varselet er mottatt.

Delegasjonsfullmakten i Kongelig resolusjon av 15. mai 2002 har denne ordlyd:

Delegasjon av Kongens myndighet etter lov 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister § 6 nr. 1 første ledd annet punktum til å bestemme hvilket departement eller hvilken myndighet en yrkesorganisasjon skal fremsette sine krav overfor. Denne myndighet delegeres til Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Forskrift fastsatt med hjemmel i § 1 tredje ledd

Ved Kongelig resolusjon av 15. mai 2002 er det i medhold av lovens § 1 tredje ledd fastsatt følgende forskrift:

§ 1. Følgende arbeidstakere skal ikke omfattes av loven:

1. Overenskomstlønte arbeidstakere ved Forsvarets verksteder.

2. Overenskomstlønne befal og mannskaper på statens ikke-militære fartøyer.
3. Overenskomstlønne intervjuere i Statistisk Sentralbyrå.
4. Overenskomstlønne øvingslærere i førskolelærerutdanningen tilsatt ved statlig høgskole og overenskomstlønne repetitører.
5. Overenskomstlønnnet turnépersonale ved Riksteateret og Rikskonsertene.
6. Statsråder, statssekretærer og politiske rådgivere.
7. Statsansatte medlemmer av styrer, råd og utvalg.
8. Arbeidstakere som gjennom midlertidige ordninger er helt eller delvis lønnet av statsbudsjettets bevilgninger til utføring og vernet arbeid, arbeidstreningstiltak m.v. og til sysselsettingstiltak når de har mindre enn fire års sammenhengende tjeneste i staten. Arbeidstakere som tilsettes i ordinær stilling etter hovedtariffavtalen med lønnstilskudd, er likevel ikke unntatt fra loven.
9. Lokalt ansatte arbeidstakere ved norske utenriksstasjoner og tjenestesteder i utlandet.
10. Arbeidstakere ansatt i Norges Forskningsråd.
11. Meteorologiske observatører.
12. Hydrologiske observatører.
13. Arbeidstakere som påtar seg å utføre et mindre arbeid for Forsvaret i tillegg til sitt vanlige arbeid.
14. Tjenestemenn i firtjenesten som ikke har registrert arbeidstid.
15. Arbeidstakere som gjør tjeneste på pensjonistvilkår.

§ 2. Forskriften gjelder fra 1. juni 2002.

Etter fullmakt
Finn Melbø
Fung. Statens personaldirektør

Odd Bøhagen
avdelingsdirektør

Saksbehandlere: Torgeir Bjørnaraa tlf. 22244870

Espen Gaard tlf. 22244833

Tanya Samuelsen tlf. 22244914